

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

men stemming en motivatie aan de orde en daarbij wordt ook ingegaan op stress. Deel 4 is een blik op de toekomst en behandelt vooral de link tussen emotie enerzijds en allerlei deelgebieden zoals het onderzoek naar karakter en persoonlijkheid, genetica, individuele verschillen, fysieke en mentale gezondheid. Suchy geeft haar visie op een heldere manier, in overzichtelijke en goed gestructureerde hoofdstukken, geïllustreerd met behulpzame schema's, figuren en tabellen. De korte omschrijving van de thema's die behandeld worden wekt misschien de indruk dat het om een theoretisch werk gaat, maar die indruk is onjuist. Het boek richt zich wel degelijk op de klinisch neuropsycholoog, of diegene die dat graag wil worden.

Genot als kompas.

David J. Linden

Amsterdam: Nieuwezijds, 2011

240 pagina's

Dit boek is een vertaling van *The compass of pleasure* van de David J. Linden die hoogleraar Neuroscience is aan de Johns Hopkins University. Een serieuze wetenschapper dus, maar hij probeert zijn kennis en inzichten voor een breed publiek toegankelijk te maken. Dat doet hij niet alleen door zijn stijl van schrijven, maar ook door de keuze van onderwerpen. Hij probeert uit te leggen waarom sommige mensen veel wisselende seksuele contacten hebben, hoe mensen verslaafd kunnen raken aan gokken, nicotine of heroïne, of wat fastfoodrestaurants doen om klanten te verleiden tot nog meer eten. We willen genieten en dat doen we dan ook. Centraal in het verhaal staat het genotscircuit, waarbij dopaminerge neuronen in het ventraal tegmentale gebied en de nucleus accumbens de belangrijkste rol spelen, maar ook gebieden in de prefrontale cortex, het dorsale striatum, de amygdala en de hippocampus. Een ervaring leidt tot een aangename ervaring, genot, maar door ons leervermogen worden we er ook toe gebracht om die ervaringen opnieuw te beleven en dat wordt dan een verslaving. Dit basale mechanisme kan veel vormen van ontspoord gedrag verklaren. Linden heeft een zeer leesbaar boek geschreven dat op veel onderzoek is gebaseerd. In een uitgebreid deel aan het eind van het boek zijn de onderzoeken terug te vinden.

Het gelaagde brein: Reflectie en discipline bij het werken aan verandering.

Martin Appelo

Amsterdam: Boom, 2011

240 pagina's

Het boek is bedoeld voor mensen die overwegen om professionele hulp te zoeken vanwege relatieproblemen, psychische problemen, burn-out, verslaven-gewoontes of niet-medisch te verhelpen complicaties van een chronische of invaliderende ziekte. Een zelfhulpboek. Maar dan wel met de titel: het gelaagde brein. Zijn we inderdaad al zo ver in onze kennis van het brein dat we breingebaseerde stappenplannen kunnen ontwikkelen om van psychische problemen af te komen? Het brein komt in feite maar kort aan bod. Het begrip gelaagdheid verwijst naar de 'Triune Brain'-theorie van Paul MacLean: het reptielencomplex (niet alleen de hersenstam, zoals Appelo schrijft, maar ook het diëncefalon), het limbisch systeem en de neocortex. Het idee is dat het brein gericht is op het ontwikkelen van reflexmatig gedrag (uitgevoerd door de onderste twee lagen) om er zo voor te zorgen dat de neocortex tijd vrij houdt voor het maken van 'verhalen', interpretaties. Hoewel het idee van de Triune Brain wel populair is geworden, speelt het in de neurowetenschappen geen belangrijke rol (en wordt het niet genoemd in het hierboven beschreven boek van Linden, dat in wezen over hetzelfde thema gaat). Dat neemt niet weg dat gedrag aangeleerd wordt en vaak ook moeilijk af te leren is. Een systematisch stappenplan om geautomatiseerd gedrag dat ongewenste bijeffecten heeft te doorbreken, kan best behulpzaam zijn. Het stappenplan zelf is echter niet gebaseerd op onze inzichten in het functioneren van de hersenen.

Gedrag in uitvoering: Over executieve functies bij kinderen en pubers.

Diana Smidts en Mariëtte Huizinga

Amsterdam: Nieuwezijds, 2011

192 pagina's

Diana Smidts, kinderneuropsycholoog aan de universiteit van Melbourne, en Mariëtte Huizinga, ontwikkelingspsycholoog aan de universiteit van Amsterdam, hebben onlangs de Nederlandse versie van de Behavior Inventory of Executive Function gepubliceerd. Hun samenwerking heeft ook geleid tot dit boek, een toelichting voor een breder publiek over wat executieve functies nu precies zijn en hoe die zich bij kinderen ontwikkelen. Geen onbelangrijk onderwerp, want dat is toch waar ontwikkeling

voor een groot deel over gaat: van impulsen, naar plannen en inzichten. En natuurlijk moet het kind ook leren om de emoties te beheersen. De auteurs proberen niet zozeer de laatste stand van zaken in het wetenschappelijk onderzoek te bespreken, maar richten zich vooral op de praktijk. Wat gebeurt er bij kinderen, hoe kun je bepaalde eigenschappen testen, helpen ontwikkelen en verbeteren? Concreet dagelijks leven staat centraal en veel praktijkvoorbeelden worden beschreven. Goed dat dergelijke praktische handreikingen komen van wetenschappers die ook goed op de hoogte zijn van wat wetenschappelijk wel en niet verantwoord kan worden.

Clinical neuroanatomy:

Brain circuitry and its disorders.

Hans ten Donkelaar
Berlijn: Springer, 2011
834 pagina's

Bij dit boek is het ook wel interessant om te weten dat er 551 figuren zijn opgenomen, de meeste in kleur. Anatomen, en Ten Donkelaar is een anatoom, zijn nu eenmaal heel goed in het representeren van hun bevindingen in figuren. Maar dit boek is geen hersenatlas, ook niet een plaatjesboek met aangestaste breinen. Een centraal uitgangspunt van het boek is dat het brein bestaat uit netwerken, vandaar de ondertitel 'Brain circuitry'. Om stoornissen van de hersenen goed te kunnen begrijpen is het van belang om juist rekening te houden met die neurale banen. Het boek bevat ongelooflijk veel informatie van allerlei deelgebieden. Het bevat vijftien hoofdstukken, deels op hersenstructuren gebaseerd (hersenen, cerebellum, basale ganglia, autonome zenuwstelsel en limbisch systeem, maar ook zijn er functionele hoofdstukken: visueel en auditief systeem, motorisch systeem en de hogere cognitieve functies in de cerebrale cortex. In het laatste hoofdstuk vind je klassieke neuropsychologische onderwerpen als taalstoornissen en lateraliteit. Structuur, functies en ziektebeelden worden beschreven, waarbij regelmatig een concrete casus is opgenomen. De in de loop van de tijd veranderende visies kan men ook terugvinden zodat een wat oudere lezer kan zien waaruit de vooruitgang nu bestaat. Op het omslag staat Ten Donkelaar vermeld als auteur, maar bij verschillende hoofdstukken hebben diverse coauteurs met hun expertise een duit in het zakje gedaan. Multidisciplinair verantwoord dus. Met dit handboek in de kast heb je een heel gedegen naslagwerk over tal van hersenaandoeningen. Gezien de prijs (ik zag het

aangekondigd voor meer dan 560 euro), lijkt het me eerder een aanschaf voor een instituut of afdeling, maar toch wel goed om het bij de hand te hebben en niet in de bieb te laten staan!

Order out of chaos? Assessment and treatment of executive disorders in brain-injured patients.

Daniëlle Boelen
Radboud Universiteit Nijmegen, 2011
196 pagina's

Dit proefschrift komt voort uit een samenwerkingsproject tussen onderzoekers uit Groningen en Nijmegen, met name van de St. Maartenskliniek aldaar. Het project was gericht op de evaluatie van een behandeling, waarbij meerdere aspecten van executief functioneren werden aangepakt. Daarnaast was het gericht op specifieke beperkingen van een patiënt en werd veel aandacht besteed aan generalisatie naar het dagelijks leven. Alvorens het effect van de training te bespreken gaat Boelen in haar proefschrift eerst in op de diagnostiek van executieve functies. Bij een groep van 81 patiënten die klachten hadden over executief functioneren in het dagelijks leven, werden tests en vragenlijsten afgenomen en gegevens werden vergeleken met een controlegroep. Tests en vragenlijsten bleken sensitief en een combinatie van open-eindetests en een vragenlijst bleek goed in staat om patiënten van controles te onderscheiden. In een aparte studie over het vermogen om een script te genereren (wat moet je doen als je een kopje koffie wilt zetten?) bleken patiënten slechter te scoren op deze taak. En de laatste stap voor de behandelstudie was een grondige bestudering van eerdere studies uit de literatuur. De kwaliteit van de studies (aard van het design) varieerde nogal, maar in het algemeen zijn de resultaten positief en hoopgevend. Ook de behandeling in deze randomized control trial bleek een positief effect te hebben, ook na zes maanden nog. Uit verdere analyses bleek dat niet goed voorspeld kon worden op basis van patiëntkenmerken en scores welke patiënten nu het meeste profiteerden van de behandeling.

Parietal matters in early Alzheimer's disease: Evidence from structural and functional MRI.

Heidi Jacobs
Universiteit Maastricht, 2011
337 pagina's

In dit proefschrift worden acht studies besproken die de betekenis van veranderingen in grijze en